№ 235 Київ. Вівторок, 16-го октября (29 Жовтня) 1912 р. Ціна окремого № 3 коп. № 235

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА І ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК СЬОМИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі Велика Підвальна вул. д. 6.
Телефон редакції 1456.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1912

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65 к.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 р., або по 1 карб. на протязі перших шости місяців.

Ціна „Раді" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту), на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні, встановленій для передплатників в Росії.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

ЗА ЗМІНУ АДРЕСИ 30 КОП.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і змінять статті; більші статті, до друку негодяші, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищують ся. Рукописи, на яких не зазначено умови друку, вважаються безплатними.

З ПРИВОДУ надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОПОВІСТОК:
ЗА РЯДОК ПЕТІТУ, АБО ЗА ЙОГО МІСЦЕ:

перед текстом	30 коп.
після тексту	15 коп.
„стороннє повідомлення"	75 коп.

ЗА ПЕРШИЙ РАЗ платиться ВДВІЧІ.

Оповістки про пошукування праці—в Конторі редакції приймаються на льготних умовах.

ОПОВІСТКИ від окремих осіб фірм і закладів, що мешкають, або мають свої Головні контори чи Управи закордоном і скрізь в межах Російської Держави за ВИКЛЮЧІННЯМ губерній: Київської, Харківської, Херсонської, Орловської, та Полтавської, опричь контори „Рада",—приймаються виключно в „ЦЕНТРАЛЬНОЙ КОНТОРѢ ОБЪЯВЛЕНІЙ ТОРГ. ДОМА Л. и Э. МЕТЦЛЬ и Ко. Москва, Мясницкая, домъ Сытова" та в ОТДІЛАХ ТОГО Т.-Д.: „въ Петербургѣ,—Морская 11 Варшава,—Маршалковская 130; Вильно,—Большая 38; Лодзь—Петроковская 1 Парижъ,—8, площ. Бирже".

„АПОЛЛО"
Перший в південно-західному краї
Семейний театр-вар'єте
Мерінгов. 8. Телефон 24-84.
Дірекція трудове товариство: А. Я. Вальберг, П. М. Федотов, А. М. Прокофьєв та Д. В. Подкін.

Щодня величні „Grande sourée amusante „при участи першокласного складу артистів. Програма за 46 № №.
СЬОГОДНЯ РЯД ДЕБЮТ. НОВИХ ДЛЯ КИЇВА АТРАКЦ. З НАЙКРАЩ. ТЕАТРІВ ЕВРОПИ!
Все нове й забавне!!
СЕСТРИ КУРТИС ЛІТАЮЧІ КРАСАВЦІ. Тонок „серпантинъ" в воздусі, з електричними ефектами Eviette Fontaine
Музичні кодони. Ернест й Ельбет
Фокусники-маніпулятори. Тоска & Ковачна
Італійський комічний дует.
ЛІЗОН ПРОНІ
Чудові кінематографічні живі картини з швидкими одмінами.
Відома викон. руских народніх побут. пісень улюбл. публіки Д. В. Кольчевську.
„LES ARMANDS" 15 муштрованих собак, які відіграють самостійні сцени без участи дресіровщика.
І ще 39 артисток й артистів рівномаштного жанру
„Ансамбль Фаворіть" під орук. арт. Ф. Задольського
Початок рівно в 10 годин вечора.
Подробиці в програмах.
Завідуючий артистичною частю Г. С БУЦІН.

Театр Городського Народнього Дому

Трупа українських артистів Миколи Садовського.

Сьогодня, 16 жовтня окт.) ком. 1. Карп.-Ка ого **Хазяїн** на 4 д. Завтра, 17 і: у 2 раз **Відней**
всіх кверни ком. на 2 карт. Л. Толстого перекл. М. Садовського **Наталка**
полтавка опер. на 3 д. Котляревського. У Четверг, 18 **Гандзя** істор. р. на 5 д. з співами У Пятницю, 19 **За**
Сивім морем У Суботу, 20 вист. буде: **Наймичка** У Неділю 21 дві вистави: Ранком від 10 до 50 к.
Степовий гість Вечером **Олеся** У Понеділок, 22 по цінах від 10 коп. до 1 р. 20 к. вист. буде:
Безталанна.

Квитки продаються з 11 год. ранку до 2 дня і від 5 до 10 год. веч. Початок: ранком о 1 г. дня, вечером о 8 год.

Відповід. Режісер М. Садовський.

Малий ТЕАТР

Хрещатик 36.

Сьогодня, 16, і 17-го Октября 1912 р. щодня три вистави Другий оригінальний цікл художніх і музичних мініатюр. 1) З відомої серії „Больные тога" **„КРОЛЬ НОГЪ"** др. мініат. в 1 д. (з єврейськ. життя) Г. Ге II) Сольний виступ відомої виконав. циганських пісень А. Ф. Сербської. III) При участі відомого артиста премьера коміка І. Д. Болдирева **„Комета Галлея"** оперета в 1 д. з співами й танцями. Ціни місцям од 20 коп. до 1 р. 50 коп.
Каса одкрита з 10 до 2 г. й од 5 до кінця вистави. Головн. Режіс. І.А Болдирьов.

Новоодкритий **Великий ресторан.**
1-ої Дніпровскої Трудової Артілі Офіціантів
Maison D'or,
Лютеранська № 2 (куг. Хрещатика) поруч з магазином Людмера.
Запрохуємо шановну публіку вшанувати своєю присутністю освячення й одкриття ресторана, яке має бути у вівторок 16-го Октября в 1 г. дня.
З пошаною Артіль.

Банкірська контора
М. П. АЛЬПЕРИНА
ХРЕЩАТИК, 19, телефон 12—18
Страхує виграшні білети
од тіража 1-го ноября **6 руб. 25 коп.**

Спеціяльна **кожно-венерич. лічебниця** д. № 16 Михайлівська. Порада 50 к. Пр. 10—2 дн. та 7—9 веч. Ол 5—7 веч. завідуюч. лічебн. Д-р Гольдберг, приймає у себе № 16 В. Васильківська

Д-р Черняк В Житомірі, 1; Прийом 9—12 т. 5—9, жінки 1—2. Франці (сіф.). вен., мочепол. розст. Водолічебниця.

У НОВОМОСКОВСЬКОМУ
купувати Раду окремими №№ можна у власн. агента д. БОГОМАЗА.

В НОВОЧЕРКАСЬКОМУ
„Рада" продається в роздріб в книгарні Цимонова на Платовському проспекті.

З української політики.

(Од власного львівського кореспондента).

Львів, 12 октября.

Університетська справа.

Не даром називають Австрію країною всяких несподіванок, а політику австрійського правительства характеризують як змагання перебитися з дня на день. Ця політика тягнеться червоною ниткою через усю історію боротьби за заложення українського університету.

Скілька вже разів австрійське правительство удавало, ніби справа заложення українського університету буде вже швидко як слід полагоджена, а опісля через деякий час робило українському народові несподіванку відкладанням справи. Коли різка опозиція українських послів була з яких-небудь причин правительству небажана, тоді воно витягало на стіл справу українського університету, аранжувало переговори між українськими послами й польським колом, словом показувало, ніби йому страх як хочеться полагодити справу. А минало політичне положення, яке його примушувало до такої праці, то справа знов ішла під сукно.

Останній раз справа заложення українського університету стала голосною на весні цього року. Ще й якою голосною. Правительство стало вже підготовляти проект цісарського письма в цій справі, а щоб одвести українських послів від виступів проти військового закону, постаралося добути відоме цісарське письмо до українського клуба.

Одначе виявляється, що й цим разом австрійське правительство осталося вірне своїй тактиці. Власне перед двома тижнями українські посли дістали від правительства текст нового проекту цісарського письма в справі заложення українського університету, і цей текст показує, що австрійське правительство не зірвало з своєю дотеперішньою тактикою: слухати в українських справах польського кола. Для українців має воно гарні слова, але коли прийде до діл, воно йде під команду польського кола.

Як відомо, ще перед вакаціями правительство предложило було українським послам текст проекту цісарського письма в справі заложення українського університету. Одначе той текст українські посли одкинули, бо він даючи обіцянку заложення українського університету, рівночасно одбирав від українців права, які вони мають в теперішнім львівським університеті. А саме надав він теперішньому львівському університетові польський характер, а українські кафедри означував як виняток тай одбирав від українських професорів усякі права в професорській колегії, ставляча їх extra statum. Значить за обіцянку університету українці повинні зректися на користь поляків і тих прав, які вже тепер мають в львівському університеті.

І тому той проект українські посли відкинули та й розпочали обструкцію. Тоді правительство розпочало з ними переговори, обіцяючи виготовити новий проект, відповідно до українських домагань.

Одначе правительство не додержало своєї обіцянки. Це стверджує український парламентський союз, який, перевівши 9 октября дискусію над тим новим проектом, ухвалив отсю резолюцію:

„1) Предложеного правительством найновішого проекту найвищого рішення в справі українського університету не можна приняти, бо він не відповідає анї заяві правительства з 14 н. ст. іюня цього року, анї мінімальним домаганням українського парламентського союза, предложеним правительству 15 н. ст. іюня цього року.

„2) Стоючи на своїх домаганнях з 15 н. ст. іюня цього року, український парламентський союз заявляє, що найновішого проекту правительства не можна приняти за основу дальших переговорів.

„3) З огляду на те, що правительство в своїх проектах заступає виключно становище польської сторони, український парламентський союз уважає дальші переговори за безцільні доти, доки правительство не змінить основно свого становища".

Очевидно, що таке становище правительства загальмує справу з українським університетом. Одначе в цеї справи ніхто й ніщо не в силі вже відібрати характеру загально державного питання, яке не зійде з денного порядку політичних справ держави доти, доки не буде полагоджене.

Розуміється, що відповідю українських послів на таке становище буде не тільки наведена резолюція, але також відповідна тактика в парламенті.

—

Новий український посол.

Через смерть пок. Григорія Цеглинського опорожнився посольський мандат в перемишльськім окрузі. На основі виборчого закона в сельських округах Галичини разом з послом вибірають також його заступника. Заступником пок. Гр. Цеглинського був вибраний д-р Володимир Загайкевич, адвокат в Перемишлі, і на нього тепер переходить посольський мандат пок. Гр. Цеглинського.

Д-р В. Загайкевич—людина ще молода, літ під 40. Як студент університету у Львові під кінець 1890-х років належав до групи української радикальної молодіжи, що оставалася під ідейним впливом Франка і Павлика. Тоді ж працював як один з організаторів радикальної партії в Тернопільщині, здобуваючи популярність між селянами. В 1899 р. частина членів радикальної партії в злуці з народовцями заложила українську національно демократичну партію, до якої згодом, як багато инших з колишньої радикальної молодіжи, перейшов також д-р В. Загайкевич. Як кандидат цеї партії був він при виборах в 1911 р. вибраний заступником пок. Гр. Цеглинського і тепер приймає після нього посольський мандат.

М. Лозинський.

Лист з Болгарії.

Софія 6—X—912.р.

Страшний час прийшов!—Війна, кров і жах. Як страшний сон пробігли два тижні мобілізації, підвисшений настрій і загальне захоплення першого часу, коли резервісти брали приступом поїзди, щоб швидче попасти у свій полк, коли по крамницях товклись люди, купуючи теплу одежу, чоботи то-що, коли уся Софія жила на улиці, виряжала рідних, вітала військо.

„Ох, тяжко, тяжко бути жінкою в такий час!"—не раз цей лемент виривався із змучених жіночих грудей. Тільки в праці жінки мають утіху: всі вони працюють в Червоному Хресті, збирають гроші, шиють для госпіталів та сидять по курсах сестер милосердних. А який жах обхоплює душу, коли шиєш шпитальну одежу для людей тепер ще здорових та веселих і котрі можливо через невеликий час в цих сорочках та на цих простирадлах лежатимуть бліді, окрівавлені, скалічені! Ні, війна в наш вік, при нашій цівілізації, при нашій повазі до людського життя, це щось таке страшне, що не вміщається в нашу уяву. І ось увесь цей жах став страшенною дійсністю. А так було можливо, щоб усього цього не було!

Читаємо ми всі тут чужоземну пресу: англійська, французька, австрійська, російська преса—всі вони нападають на *европейські держави* за те, мовляв, що вони могли щось зробити і нічого не зробили. І не помічають часописи, що вони *сами себе лають, сами себе бьють різками*, бо як-би прислухались були раніш до плачу і стогіну македонців, як би не мали марно віри в „цівілізаторську" місію молодо-турків, як би ще торік зробили натиск на Царьгород, може б тепер не текли ріки крови. Та що! І тепер був час: балканську мобілізацію оголошено 17 сентября, а війну 5-го. За ці два з половиною тижні, що зробила европейська дипломатія? Гарчала гостро на Балканські держави: „Цатьте. Ні з міста! *Нам* не подобається, що Ви там ворушитесь!" А Турції давала *„приятельські"* поради провести маленькі реформи в Македонії. Звідкіля ця прихильність до Турції у старої пані Европи? Усі тут добре знають: величезні капітали *самих „цівілізованих" націй* уміщені в турції і дають добрі прибутки. В каламутній воді турецької варварщини ловлять панове капіталісти Европи багато риби.

Коли прийде світло та порядок, коли зникне турецька анархія, капіталісти у вільних провінціях вже не зможуть здирати три шкури з того краю! Тому-то пані Европа така мягкенька, коли розмовляє з Турцією. Нехай на її совість впадуть усі кров і усі сльози!

А поки-що приходиться терпіти і переживати довгі-довгі, тяжкі дні в наполовину порожній Софії, де залишились тільки жінки, та чоловіки старші 50 років, та зовсім молоді, котрих що не взяли у військо і котрі так і рвуться до діла. Поки що для них немає ні зброї, ні одежи, ні офіцерів, щоб їх навчати.

Мобілізація дала замісць 300 тисяч душ 400 тисяч; кажуть, що це дуже рідке явище в історії і статистиці війни. Один полковник ополчення розповідав, що він аж злякався, коли глянув на море людей, що притекло в його казарму: „Куди я їх подіну?" І в одним тільки полку на 1000 душ один не прийшов. Покинули вони усе: дітей, жінок, господарство; нікому орати під озимину, нікому збирати виноград. А в Софії поки що немає ні трамваїв, ні пожарної команди, ні навіть досить лікарів. Живуть якось люди перебиваючись з одного дня на другий, сподіваючись чогось ще гіршого, і все-ж терплять!

Вже роблять списки жінок та дітей, що зосталися без копійки, котрим потрібна поміч.

Наша демократична земля, де немає великих багачів, але де не було і бідноти приносить тепер величезні жертви економичні. Голоду не буде, маємо надію, бо Болгарія вивозить багато муки та зерна: тепер вивоз заборонено і весь врожай лишається для внутрішнього споживання. Ого-ж зьімо ввесь урожай свій. Але промисловість та чиновники, котрі тепер нічого не одержують, матимуть великі втрати і хто знає, як переживуть вони оцей економичний кризе.

Про те, що робиться на турецькому кордоні ми дуже мало знаємо: строга престрога військова цензура поки що нічого не пускає. Як видно, „le mot d'ordre" тепер—„без шуму". В Черногорії та Сербії королі виїхали дуже торжественно.

У нас царь поїхав до війська на кордон і ніхто про цее не знав. Усе робиться без крику і ґвалту. Тепер настав рішучий час: доля наша рішається коло Адріанополя, де вже віки лилася кров і на війні і без війни. На Болгарії лежить саме тяжке завдання, бо проти неї зібрана трохи не вся сила турецька.

Лідія Шишманова Драгоманова.

З газет та журналів.

*** „Южний Край" (ч. 11037) пише про памятник Кропивницькому:

> Давно час би його поставити. Єсе, давно час, але виходить, що на цьому славному й великому артистові українського театра особливо виявилось те, з якою образливою жорстокістю ставимось ми до заслуг визначних та надзвичайних людей... „Поховали та й забули".

Та чи ж з одним Кропивницьким така ганебна історія сталася?! Багато їх, занедбаних і забутих могил, роскидано по Україні і стоять вони німими свідками та докором нашої байдужости.

Про памятник Кропивницькому хоч родина його дбає і памятник таки буде, а про инших то й подбати нікому. Дійсно—„поховали та й забули"...

*** Нарешті на власного „свідомого" розжився й „Театръ и искусство". Перше сама редакція обкидала болотом український театр, а тепер те саме робить уже „свідомий". В ч. 41, позбувшись „угара (?!) отъ мысли основать въ Харьковѣ Художественный украинский театръ", починає він „спокойно говорить объ очередныхъ задачахъ украинскаго театра". Черговим завданням, на думку „свідомого", повинно бути заснування українського театрального органа.

> „Чому-б (українським) видавцям не взятись до видання українського театрального органа? Ось і тепер рекламується „багато ілюстрований літературно-артистичний місячник „Сяйво" за три карб. на рік. Взявся до цієї справи артист із трупи М. Садовського, д. Корольчук, протегує видання сам М. Садовський. Та й чому їм, людям, що стоять безпосередно коло українського театра, не взятись до такого гарного і симпатичного завдання!

Завдання справді гарне, тільки-ж „Сяйво" зовсім не лагодиться бути театральним органом, та й Садовський, як ми чули, не має до його ніякого відношення.

То на віщо-ж „Свідомий" якісь плетки збірає і подає читачам? Воно, правда, гарний-же й „свідомий", що пішов до „Театра и искусства" писати!.

ПО РОСІЇ.

— **Земство в Сібірі.** В головному управлінні місцевого господарства обмірковують тепер питання про заведення земства в Сібірі. Хоч відомство і має на увазі подавати законопроекта про це в 4 Державну Думу, але тимчасом вказує на цілу низку перешкод, що стоять на шляху до здійснення цієї реформи. За головні перешкоди визнають: 1) велика площа теріторії сібірських губерній; 2) різноманітність

Жертвуйте на пам'ятник Т. ШЕВЧЕНКОВІ у Київі!

Жертви по всій Росії дозволено збірати Полтавській Губернській Земській Управі та Київській Городській Управі.

населення і дуже різні ступіні культурности; 3) брак приватного великого землеволодіння, хазяї якого мали б змогу виплачувати платіжі; 4) переселення; переселенці протягом 5 років увільнені од всіх податків; 5) неоднакові умови різних місцевостів Сібіру, що вимагають і різних органів самоврядування і 6) труднощі у виборі типа земства. Виникають питання—чи воно має бути сословним, чи всесословним, чи треба заснувати дрібну земську одиницю, чи централізоване земство.

Всі ці питання обмірковують тепер на нараді, що одбувається під проводом начальника головного управління по справам місцевого господарства Анциферова.

(Р. В.)

— **Самогубство між учнями.** Анкета про душевний настрій учнів, яка була впоряжена по ініціятиві докторів Гордина й Радіна, дала чимало коштовного матерьялу і зустрічала з боку учнів гаряче спочуття. Багато листів, яких авторі викладають свій душевний настрій, дуже вражають своїм змістом. Єсть один лист, написаний на 46 аркушах.

Велика більшість учнів, переважно із середніх шкіл, ставляться до самогубства прихильно. Учні старшого віку—навпаки. Між тими учнями, що робили замах на самогубство, багато пішло на це через шкільні непорозуміння: погані отмітки, невдалий екзамен. Далі значний відсоток самогубств трапилось через родинне безладдя, а також через розчарованість і байдужість до життя. Анкета зазначає, що матеріальні умови, в яких живе теперішне студентство, кращі за ті, в яких жило студентство в минулі роки.

Докладний отчот про анкету разом із цифровими відомостями доктори Гордин і Радін мають подати при докладі в залі Соляного городка.

(День).

— **Новий порядок екзаменів.** Міністр народньої освіти заводить новий порядок письменних випускних екзаменів по гімназіях та реальних школах із російської мови, математики і з чужих мов. Учителі повинні подавати начальникові школи од шести до десяти тем або задач. Вибір буде робити директор в день екзамена. В деяких школах, де окружне начальство визнає за потрібне, теми і задачі надсилатимуть із управління округи і в окремих випадках безпосередньо із самого міністерства. (Г. М.).

— **Музей „пособій" по сельсько господарській освіті.** При московському товаристві сельського господарства 1-го ноября мають одкрити музей „наочныхъ пособій" по шкільній і позашкільній сельсько-господарській освіті. Музей має за своє завдання—збірати колекції „пособій" по сельсько-господарській освіті, поширювати їх поміж провінціальними земствами, по школах і инших подібних інституціях, а також демонструвати колекції в самому музеєві.

— **Продаж школи за борги.** В селі Базоркині, поблизу од Владикавказа, судебний пристав оповістив, що призначено до публічного торгу двох поверховий громадській будинок, який належав сельський громаді і в якому містилася сельська школа і шкільні меблі. Продавати школу мають за борги базаринської сельської громади якомусь Аптекманові що живе у Владикавказі. Громадського боргу було 320 карб. і 45 копійок.

— **Народній університет в Сібірі.** В Томську урочисто одкрили великий будинок імени Макушіна. Будинок призначено для народнього університета і инших просвітних інституцій.

— **Лист Іліодора до студентів духовної академії.** Іеромонах Іліодор надіслав із Флоріщевої пустині листа студентам петербурзької духовної академії. В цьому листі Іліодор прохає студентів приєднати до так званої „оконної літератури", яка по традіціям шириться в академії, копію листа іліодорового до обер-прокурора синоду, посланого 18 сентября 1912 року. Таким чином, на думку Іліодора лист можна поширити між людьми. Іліодор пише, що копію з цього листа він надіслав і в синод але в синоді, каже він,—вікна темні і простому чоловікові не побачити, що там діється. Студентам надіслано разом із тим і згадана копія листа до Саблера. В цьому листі Іліодор дуже прохає Саблера покинути посаду, і не випихать архиреїв і священиків на політичну боротьбу.

† В. І. Хвіст.

(Член української громади в другій Державній Думі).

11 октября цього року помер в засланні, в г. Мінусінську член 2-ї Державної Думи од Чернігівщини В. І. Хвіст. Покійний був із козаків села Великої Кошелівки, Ніженського повіту, Чернігівської губ., народився в 1879 році. Хвіст скінчив сельську земську школу, служив за полкового писаря в петербурзькому головному артілерійському штабі. Коли він повернувся в рідне село, його там обрали за волостного старшину. Під час істнування першої Державної Думи В. І. Хвоста селяне посилали за ходака в Петербург. На вибовах в другу Держ. Думу його обрано за члена Думи од Чернігівщини. В Думі він приєднався до фракції соціялистів революціонерів. Разом із тим він виявляв себе гарячим оборонцем української справи. Після роспуску другої державної Думи В. І. Хвіст зазнав багато утисків. Врешті його заслали в Сібір.

Раніше В. І. Хвіст який час був за касіра в театрі М. К. Садовського. Покійний був свідомим українцем, ніколи і ніде з цим не крився і свої погляди на це завжди висловлював рішуче й енергійно.

Маленький фельєтон.

„Вѣрованія".

Одержав повістку з пропозіцією завитати на передвиборче зібрання „русскихъ" виборців і послухати, як київський „оратель", А. Савенко вивертатиме перед шановною аудіторією свою душу.

Кілька вже днів оце читаю по газетах про не чувані успіхи в передвиборчій боротьбі київського кандидата по 2 й курії, про його „вѣрованія", і один спогад цвяшком довбає мені мізок:

— Господи! ну, де я—чи бачив його вже, чи чув про нього, про цього добродія?..

Ось другий кандидат—поступовець проф. Іванов.

Цілковита протилежність А. Савенкові.

Проф. Іванов, як запевняють „русскія" газети,—инородець.

Анатоль Савенко, як доводять, аж перериваються, ті-ж таки газети,—„коренной русскій человѣкъ".

Звичайно, всі мої сімпатії з гуздром належать „коренному русскому человѣку".

Але...

— Та дай-же, Боже, памьять! Як згадаю про „вѣрованія" свого улюбленця, так і почне на умі вертітись якийсь знаменитий философ... а хто—хоч задуши, не пригадаю ніяк.

Признатись по правді, я й так певний, що на виборах гору візьме Савенко, а не проф. Іванов, бо київський виборець, як запевняє „Кіевлянинъ", і спить та бачить своїм оборонцем у Державній Думі А. Савенка. Але, треба тільки мені пригадати ще того... от халепа!.. не можу пригадати!.. й гукнути перед виборцями про те, що наш А. Савенко дуже на нього схожий своїми „вѣрованіями", як кияне одноголосно оберуть за посла нашого високошановнаго Анатоля Івановича.

Во що відрадного досі сказав виборцям поступовець проф. Іванов?..

— У нас нема хліба для голодних,—треба подбати, щоб був хліб.

— У нас нема справжньої освіти,—треба подбати, щоб була освіта.

— У нас нема прав для громадян,—треба подбати, щоб були.

— У нас нема рівноправія для инородців,—треба й про це поклопотатись.

Одно слово, тільки й чуєш: нема, нема, треба, треба...

Одноманітно й нудно!..

От у Савенка—дак у цього все є, як у того чеховського грекоса:

— У Греції всо есть!..

Коли Савенко й каже часом у своїх „вѣрованіях", що нема чого-небудь, то тільки для розмаїтости.

Скільки років тому, напр., він писав, що в прикащиків більш навіть, ніж „всо есть", а тепера каже, що нічого нема, але—що варто обрати його в Думу, як знову у всіх усе буде, як скілька років тому.

Скілька років, та й учора ще, він у своїх писаннях лизав сліди ніг російської бюрократії, а сьогодні вигукує:

— Геть бюрократію!

І так про все.

Знає людина, що публичність не любить одноманітности, та й усяка публичність буває...

Одначе—якого-ж знаменитого философа нагадує він мені? Знов на умі вертиться, й знов таки не пригадаю: і в того „вѣрованія", і в цього „вѣрованія", а дійде до ймення—ніби хто навмісне памьять одібье!

Проте, час уже й на зібрання поспішати.

Прихожу, показую повістку,—пропускають.

Народу чимало, як чмелі, гудуть—спати не дають: так і паси, щоб хтось помилково не потрапив рукою, замісць своєї, у твою кешеню за хусткою витерти спітніле од духоти чоло.

Нарешті ось і він, наш улюбленець, величній, з якого боку не зайди, Савенко.

Одно чарівне слово—і аудіторія завіяла в патріотичнім, націоналистичнім і инших екстазах.

Він, великий, викладає свої „вѣрованія"—і мовчить всяка плоть чоловіча.

Ні, не всяка: якийсь добродій (певне, инородець), діждавши кінця „вѣрованій", протився наперед і іерихонською трубою на всю залю гукнув просто у вічі „оратель":

— Цигане, якої ти віри?

— А тобі якої треба?—не звопнив Анатолій Іванович, і прихильна аудіторія нагородила свого дотепного кандидата гучними оплесками.

— Чи не капосна тобі памьять!—міркував я.—Ну, як таки не догадатись було! Зьявивсь якийсь инородиць, переконив те, що в тебе давно на умі моталося, й забрав собі усі лаври.

Скептик.

ВИБОРИ.

ДО ВИБОРЦІВ УКРАЇНЦІВ.

Кілька день усього зосталось до того часу, коли Київ повинен буде сказати своє рішуче слово на виборах. Цілих пьять років ми цього часу дожидали, пьять довгих років мовчки мусіли дивитися на те, що діється навкруги, не маючи сили ні змоги виявити свою думку навіть. І от 18 октября ми зможемо і мусимо її виявити.

Дві течії власне змагаються на виборах у Київі. Одна, що стоїть за старий лад, що хоче знищати й ті невеличкі клаптики, які ще заціліли од акту 17 октября, і цілком повернути назад, до темних часів нашого лихоліття. Друга, що стоїть за розвиток і поступ на підставі обіцянок, сформулованих маніфестом 17 октября, за однакове право всім народам, в тому числі й нашому народові, за право і справедливість. Одна кличе назад, друга кличе вперед...

18 октября Київ дасть відповідь на те, вперед чи назад він хоче йти. Думаємо, що перед виборцями-українцями не треба широко розводитись, куди їм іти і за кого подавати свої голоси. Досить нагадати, що позад нас темною примарою стоїть памьятний акт 1876 року, що позад нас саме лихоліття, заборони й мертвущий спокій, що позад нас рідна школа без рідної мови, рідний народ у темноті, рідна земля в безправоссти та безнадії... І ті, хто кличе назад, виставляють за свою „улюблену людину"—Савенка з „Кіевлянина", того самого Савенка, що ні одного кутка нашого національного життя не лишив не опльованим, ні одної нашої думки та заміра не оббріханими, ні одного слова не перекрученим! В своїй вікчемності занадто це все ж таки показна постать, що символізує все, що стоїть позад нас.. Отже голосуючи за кандидатів поступового блока, що приняли і нашу українську платформу, ми тим самим висловимо свій осуд і ганьбу всьому тому, чого заступником єсть і має бути зграя Савенків.

Виборці-українці! Пильнуйте, щоб не пропало ваше виборче право! Дбайте, щоб мати потрібні на виборах документи! Ідіть усі на вибори! Намовляйте до того ж і ваших знайомих! Подавайте голоси за кандидатів поступового блока: адвоката Д. М. Григоровича-Барського та проф. С. О. Іванова! Памьятайте, що кожен з нас, хто не піде на вибори—тим самим піднімає шанси ворогів нашого національного життя, тим самим допоможе тим, хто хоче повести нас назад...

Ми певні, що серед виборців-українців у Київі жадного не знайдеться, хто б заплямив себе дезертирством під такий важливий час. Ми певні, що всі ми як один підемо на вибори, щоб виконати не тільки своє право, а й повинність перед рідним краєм. Ми певні, що не осоромимо нашого старого Київа і на поталу темній силі не попустимо!

Отже разом, одною громадою, одностайно на вибори, панове громадяне—з певною надією, що перемога буде за нами, а не за нашими ворогами!

Поради виборцям.

Що робити на виборах до Державної Думи в Київі.

Вже оповіщено, що вибори в Київі одбудуться 18 октября, а коли б треба було робити ще й додаткові вибори, як нікого за першим разом не оберуть, то перебалотировка має відбутися 23 октября.

Отже тепер до речі буде подати технічні вказівки та поради, як поводитися виборцям підчас виборів, щоб голоси не пропадали марно.

Насамперед кожен виборець повинен подбати, щоб у його була іменна оповістка про вибори („именное объявленіе"). Оповістка—це найперший документ для виборця, без неї не можна йти на вибори. Оповістки повинна розіслати городська управа через поліцію всім виборцям. Але трапляється, що не кожен виборець її дістане, а може, случаєм, і загубити. Тоді треба взяти з поліції, або од мирового, або від нотаря чи свого начальства (найкраще і найлекше таки від нотаря) *посвідчення своєї особи* („удостовѣреніе личности"). З цим посвідченням можна зайти в городську управу і там зараз же повинні дати виборцеві його іменну оповістку. Коли б виборець не встиг узяти в управі своєї оповістки, то за неї може бути на виборах згадане посвідчення. Треба памьятати, що *без оповістки або хоч посвідчення на вибори не пустять.* Самий пашпорт на виборах не має ніякої сили, хоч його таки краще мати при собі, йдучи на вибори.

Так само кожен виборець повинен подбати, щоб у його був конверт на виборчу записку. Городська управа разом з оповісткою повинна прислати і два конверти: один для перших виборів, другий на случай перебалотировки. Ці конверти позначено печаткою городської управи, і *тільки в них і можна подавати виборчу записку.* Коли б хто не дістав тих конвертів, то може їх сам узяти чи в городській управі, чи там, де одбуватимуться вибори.

Маючи оповістку й конверта треба подбати про виборчу записку. На виборчій записці треба написати прізвище кандидата, імя й по батькові („отчество"), званіе його і номер з виборчого списку, або замісць останнього його адресу. Хто подає голос по І й курії, той повинен написати на записці так:

ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

на лицо, предлагаемое въ члены Государственной Думы отъ перваго разряда избирателей города Кіева.

Фамилія Григоровичъ Барскій.
Имя Дмитрій.
Отчество Николаевичъ.
Званіе присяжный повѣренный.
№ по избирательному списку Старокіевскаго участка 106.
Мѣстожительство — Васильчиковская, № 19. Хто-ж подає голос по ІІ-й курії, той нехай так пише:

ИЗБИРАТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

на лицо, предлагаемое въ члены государственной Думы отъ второго разряда избирателей города Кіева.

Фамилія Ивановъ.
Имя Сергѣй.
Отчество Алексѣевичъ.
Званіе статскій совѣтникъ.
№ по избирательному списку Бульварнаго участка 758.
Мѣстожительство: Бабиковскій бульваръ, № 80.

Більше нічого не повинно бути у виборчій записці, *жадного слова* зайвого. Не можна так само нічого закреслювати, ні поправляти, ні якісь значки робити ні виставляти підпис виборця—нічого, бо *инакше записка не матиме сили і пропаде.* Закон дозволяє подавати і друковані або на машині писані записки. Але коли хто з виборців дістане друковану записку, то нехай звірить її з тим зразком, що подано в нашій газеті, щоб вона була *точнісенько, слово в слово,* така. Часто вороги навмисне друкують виборчі записки на чужого кандидата, перекрутивши в ній яке-небудь слово. Це на те, щоб позбавити таку записку сили і щоб голос, поданий за того кандидата, пропав. Ого-ж треба стерегтися, щоб не вловитись на такий гачок.

Маючи добре вивірену виборчу записку, треба покласти її в один із згаданих конвертів з печаткою Городської Управи, *конверт заклеїти, але не надписувати* і 18 октября між 9-ою годиною вранці і 9-ою годиною ввечері занести в призначене для кожного участка місце виборів. Там заклеєний конверт з виборчою запискою і оповісткою треба *віддати до рук Голові* виборчої комісії. Голова *на очах виборця* повинен кинути його конверта з запискою до виборчої скриньки, а оповістку вернути назад виборцеві, одірвавши купона. Оповістку треба заховати, бо вона може здатися ще, як буде перебалотировка.

Треба памьятати, що голосування у нас *таємне,* тоб-то ніхто не повинен знати, за кого дає свій голос виборець. Тим то найкраще самому звірити друковану записку чи написати її, або попрохати певну людину це зробити, самому-ж заклеїти конверта з запискою і нікому її *не показувати і не давати,* тільки Голові виборчої комісії, щоб він зараз же, на очах у виборця, кинув її до скриньки. Таким способом ніхто не може дізнатися, за кого той чи инший виборець подасть свій голос.

Кандидати прогресивних виборців од г. Київа: по першому розряду Дмитрій Миколаєвич Григорович - Барський, присяжний повірений, по виборчому списку старокиївського участка № 106.

По другому розряду Сергій Олексієвич Іванов, бувший професор, по виборчому списку бульварного участка № 758.

Виключення з списків виборців г. Київа. Як в нас вже повідомлялося, до № 116 „Кіевскихъ Губернскихъ Вѣдомостей" було додано список виключених з виборчих списків.

Тепер же виявилось, що до цього номера додано ще один список виключених виборців. Список цей спізнився і не вийшов разом з номером.

У цьому списку 1031 д. 121 по першій курії і 910 по другій. Більшість виключила київська губ. виборча комісія по протесту п. київського губернатора. По окремим участкам виключені поділяються так: по бульварному участку: 21 по 1-й курії і 138 по 2-й курії; по старокиївському участку—43 по 1-й і 348 по 2-й курії; по дворцовому участку—28 по 1-й і 178 по 2-й курії; по лукіянівському участку—21 по 1-й і 185 по 2-й курії; по печерському участку—4 по 1-й і 28 по 2-й курії; по подільському участку—4 по 1-й і 3 по 2-й курії і по плоському участку—15 виборців по 2 й курії.

Разом з попередніми виключено коло 2.390 душ: 233 по 1-й курії і 2.157 по 2-й курії. Більшість виключених особи вільних професій. Причин виключення з списків не вказано.

Особам, які звертаються у губернську виборчу комісію, одповідають, що вони, по відомостям поліції, не числяться у Київі, або не платять квартирного налогу з 1911 р.

В списку виключених, між иншим, такі особи: І. Є. Файбишенко (домовластник і купець), В. І. Ярошинський (захарозаводчик), Г. Л. Бродський (прис. адвокат), А. І. Виховський (лікарь), А. В. Гуревич (громадський равин), М. Г. Віленський (адвокат), Я. С. Регірер (інженер—власник контори), А. Т. Сидоренко (адвокат), Є. Л. Скловський (лікарь), Я. Т. Хволес (інженер), Е. Е. Цукерман (управитель контори „Лаборъ"), Ш. Т. Вепринський (купець), М. В. Гальперин (захарозаводчик), Т. Т. Єані (захарозаводчик), Ш. Я. Канель (купець), Х. І. Баш (купець), Т. С. Зайцев (захарозаводчик), К. М. Заке (захарозаводчик), І. І. Кимайер (фабрикант мебелі), А. Т. Ліберман (захарозаводчик), З. Л. Рабінерзон (захарозаводчик), Е. С. Матусовський (купець), С. П. Вайсбанд (лікарь), М. С. Палій (лікарь), М. І. Вайсберг (купець), І. Л. Цапенюк (купець) і багато инших.

Виключення з списків журналистів. З списків виборців по г. Київу виключено відомого журналіста О. О. Яблоновського, редактора газети „Dzennik Kijowsk" І. І. Вартошевича і журналиста М. Д. Ліпмана.

На увагу виборців. Виборчі записки треба вкладати тільки в конверти, які присилає городська управа. Виборча записка в чверть листа—незаконна (стаття 6-та).

По городу поширюються виборчі записки з фамиліями Д. Н. Григоровича Барського і С. А. Іванова; в цих записках навмисне поставлено не ті №№ і не правильні адреси. Перед тим як виборчу записку класти в конверт, треба звірити №№ і адреси. Нікому конверта і записки показувати не треба.

Число голосів духовенства у Київі. Духовенство у Київі має коло 300 голосів, які певне всі й буде подано за правих кандидатів.

Лист з Одеси.

Передвиборча ситуація в Одесі за останні скілька днів раптом змінилася: листом в редакції місцевих газет кандидат сионистів В. Жаботинський заявив, що знімає свою кандидатуру по другій курії, а через скілька день і другий еврейський кандидат, якого були підтримували еврейські й инші народницькі групи, п. Сакер, теж зрікся кандидувати на посла до Державної Думи від другої курії. Перед цим пішли чутки, що еврейський передвиборчий комітет розпався через незгоду прихильників обох еврейських кандидатів, голоси розбилися рівно по половині за кожного і комітет визнав свою нездатність вияснити питання з еврейською кандидатурою по другій курії. А тим часом прихильники кадетського кандидата по першій курії п. Сліозберга вжили всіх заходів, щоб зиливові еврейські організації усунули еврейських кандидатів по другій курії, очастивши таким чином місце п. Нікольському по другій курії і по першій п. Сліозбергу. Очевидно, що натиск з Петербургу був досить сильним і еврейські кандидати усунулися. Таким чином вийшло на користь і пожиток місцевих кадетів, що поступовці мусять голосувати за п. Нікольського, а відплатою за кадетського кандидата буде кандидатура по першій курії еврея Сліозберга; остання не єсть еврейська кандидатура, а кадетська, бо не еврей п. Сліозберга запросили до Одеси,—тепер вони тільки мусять голосувати за нього, а раз він еврей, то на відплату мусятимуть подавати голоси і за п. Нікольського.

Отже, поки що в передвиборчій боротьбі бачимо повну перемогу кадетів, але це безперечно Пярова перемога і при тому невисокої вартости. Загальний голос каже в пресі та поміж громадянством, що і п. Нікольський і п. Сліозберг можуть бути вибранцями Одеси з примусу, що тільки несприятливі зовнішні обставини для бажаних кандидатів примушують спинитися на цих двох вибранцях кадетського комітету, а не більшости поступового населення Одеси.

Передвиборча ситуація змінилася не на користь українцям і тепер вони лишилися самі з своєю кандидатурою по першій курії, бо розпався не тільки еврейський комітет, а й міжпартійний поступовий. Обидва ці комітети за весь час свого істнування тільки й робили що вияснювали становище груп, які склали комітет, а з виставленням своїх кандидатів зволікалися й барилися, тим часом як кадети подбали про благословення від осередкових поступових організацій для своїх давно намічених кандидатів. Тепер українці, що так багато зробила для зворушення громадської думки в Одесі, мають право кинути своїм спільникам і евреям, з якими весь час велися переговори, не один докір в відсутности витревало-

сти що до оборони своєї позиції та в тому, що не давши своєчасно відповіді на українські предложення, зруйнували цільність української передвиборчої діяльности.

Поступова інтелігенція з осередку якої склався міжпартійний комітет, показала свою майже повну нездатність до органичної роботи, брак дисциплини та непевність плану в її праці; тепер, коли комітет розпався перед у всій справі ведуть кадети,—нечисленний гурток діячів одного місцевого банку, а евреї раптом і нероздільно з опозиції перейшли до кадетів і слідом за ними співають хвали кадетським кандидатам. А ще так недавно з боку тих же евреїв сипалися надзвичайні компліменти,—п. Нікольському за безцвітність та млявість його думських виступів, п. Сліозбергові на надміру лояльність та службу в міністерстві внутрішніх справ, а кадетському комітетові за узурпацію влади та юдофобство банковських верховодів (виявилося, що в товаристві взаємного кредиту дуже пильно тримаються що до евреїв десятипроцентної норми).

Але очищена на де-який час атмосфера знов насичується духом гуртківських впливів і всі політичні напрямки стягаються під один кадетський прапор, живосилом підганяються під кадетський ранжир. Тим часом, як еврейство приєднується до кадетських кандидатів, українці, навіть при великому бажанню не розбивати голосів, не можуть пристати до кадетів, бо ті кандидатури були поставлені без жадного порозуміння з українцями, і тепер по першій курії українці підтримують свого кандидата, а що до другої курії ведуться переговори з марксистами, які всетаки виставляють свою кандидатуру, не зважаючи на те, що инші поступові групи по більшости пристають до кадетів або просто не виставляють своїх кандидатів.

З другою курією виходить досить цікава ситуація. В. Жаботинський заяв свою кандидатуру, дуже бажану і приємну для українців. З боку сіоністів і самого кандидата це дуже поспішний і необережний вчинок, це цілком несподіваний пасивний вихід з становища, яке утворили еврейські націоналисти активною своєю волею і працею; але одна характерна подробиця яскраво поясняє всю справу: в листі про зняття кандидатури В. Жаботинський згадує про бажання вищих сфер сіонизма. Ми можемо тільки позаздрити цій незвичайній для нас дисциплинованости, але в данному випадкові не бачимо важної причини для віддачі своїх позицій: боротися можна було й далі, не зважаючи на якісь впливи в вищих сферах, і тепер, після того як позрікалися еврейські кандидати, перемога поступового кандидата ще далеко не забезпечена і ще далеко до повної солідарности.

По другій курії будуть виступати не менше трьох кандидатів: від правих епископ Анатолій, від кадетів та евреїв за пасивним підтриманням колишніх прихильників самостійної еврейської кандидатури депутат 3-ої Думи п. Нікольський та від марксистів з українцями, як що прийдуть до згоди,—робітник, наймення якого з відомих причин поки що тримається в секреті. Отже являється питання, що робити коли кандидат українців і марксистів одержить на першій балотеровці мало голосів і марксисти зрічуться на користь п. Нікольського,—чи подавати тоді голоси за кадетського кандидата, чи може сидіти дома і зовсім не подавати голоса?

Не подавати не можна, бо кожний мусить здійснити своє право, та ще й до того розколисана українська громадська енергія повинна бути вжитою кращим способом, ніж бойкот виборів. З другого боку лишається п. Нікольський (ен. Антоній, як правий, ні в якім разі в рахунок не йде). З ним в українців особливі рахунки: коли евреї заявляють, що з кадетським комітетом і взагалі з кадетами вони ще порахуються і нагадають їм про юдофобство та про диктатуру, але вважають за найкраще тепер не йти проти п. Нікольського, який особисто нічим не согрішив перед поступовими групами Одеси і якому можна вірити, то українців як раз не задовольняє особа кадетського кандидата. Кадетська партія та кадетська думська фракція ще подають надії на те, що для українців можливі з ними і згода, і порозуміння, і обопільна поміч, але п. Нікольський вже показав свою повну нездатність взяти вірний тон в українській справі: вже не вперше він виправдується і не в десяте навіть захищають його в „Одесск. Лист.", та розвіяти деяких сумнівів в справі його виступів з приводу холмського законопроекту так і не вдалося. Остання відповідь п. Нікольського на статтю О. Білоусенка в IX кн. „Украинской Жизни" показує, що одеський депутат просто не може зрозуміти, в чому його обвинувачують, чи що власне йому закидають. Виходить як раз, як в тій приказці про образи та лубья: п. Нікольський запевняє, що з нього не українофоб, а навіть навпаки—українофил, тим часом як йому доводять, що він просто не годен розглянутися в справі,—нетактовности що до проф. Грушевського він так і не хоче признати, а що до протесту польських членів комісії в справі холмського законопроекту і тепер нічого не міг собі пригадати ніби то через відсутність потрібних документів; а вся справа в тому, що п. Нікольський підписався під польським протестом, для українського народу образливим. Значить на українців падає обовязок подбати, щоб кандидать від робочих не зрікався йти й на перебалотировку, а для цього треба, щоб він зібрав досить багато голосів на першому голосуванні.

Що до першої курії, то кандидатура І. М. Луценка окрім українських голосів може зібрати досить багато й від всіх тих, кого не задовольняє п. Сліозберг, близкість якого до урядових сфер викликає поважні підозріння. До того ж є певна чутка, що серед колишніх ворогів самостійного виступу рішено підтримувати кандидатуру д-ра Луценка,—значить, слава Богові, розбрату і не бажаних конфліктів між українцями не буде.

Ан. В—ко.

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

Виставка картин у міському музеї. Цими днями в міському музеї одчинено для публіки постійну виставку картин. Під виставку картин одведено велику залю на другому поверсі. З українських художників виставлено тут 25 робот Т. Г. Шевченка (акварелі, рисунки, офорти), де-кілька малюнків К. Трутовського, М. Мікешина, Соколова, портрет (Трощинський) роботи Боровиковського, українські типи В. Маковського. З инших художників виставка має багато праць Врубеля (28 №№), а також скілька річей Айвазовського та инших визначніших російських художників.

Новий клуб. Позавчора в Київі одкрився новий клуб „Лицъ интеллигентныхъ профессій".

На вищих жіночих курсах. 19 октября на вищих жіночих курсах прочитає вступну лекцію по історії руского державного права П. М. Богаєвський.

Циркуляр про фармацевтів. У київському губернському лікарському отділі одержано циркуляр від головного лікарського інспектора з порадою завести кондітні списки аптекарських помішників. Циркуляр радить вжить заходів для регістрації аптекарських учеників і їх помішників.

Закриття сезону кінських бігів. 14 октября закінчився на печерському іподромі сезон київських бігів, який тягся 5 місяців. За цей час розиграно коло 208 000 карб. Результати сезону гарні.

Пастирська нарада. На пастирській нараді, яка одбудеться 23 октября в релігійно-просвітному т-ві, о. Ліпковський зробить доклад про заснування епархіяльного банку. В нараді візьмуть участь і депутати епархіяльного зьїзду.

Єпархіяльний зьїзд. Вчора в софієвській духовній школі одкрився 28 зьїзд депутатів од духовенства київської епархії. На зьїзд прибуло коло 80 священиків і 14 церковних старост. Предсідателем вибрано протоієрея С. І. Трегубова.

Домагання селян. Незабаром начальству доведеться розвязать незвичайне питання, порушене в законно-оформленій постанові ржищевської волости, київського повіту, а саме,—чи повинні селяне давать свої коні для перевозки по парафії вищого духовенства? Питання це порушено з ось якого приводу: якось оце подорожував преосвященний по такому маршруту: Ржищев — Липоворог — Халча. Відповідно наказу поліції, селяне дали для цієї подорожі 24 коняки і потрібні екіпажі. З коней одну було загнано на смерть, дві скалічено; екіпажі попсовано. Тепер селяне вимагають плату: за 24 коней—48 карб. поденної плати, на ремонт екіпажів 24 карб. і за загнану коняку—60 кар., а разом 132 карб., доводячи, що вони дарма не повинні возить духовенства, бо платять гроші на земську почту.

Трамвай Київ—Дарниця. Сьогодня, 16 октября, після молебня в 11 год. ранку почне ходити трамвай між Київом й Дарницею. Буде ходити 4 вагони через кожні півгодини. Плата в один кінець 6 коп.

ВІСТИ З КРАЮ.

Шкільні справи.

2-х-класова школа. Громада села Черниші, Канівського повіту, склала приговор, в якому постановила клопотатись перед земством про відкриття у с. Чернишах 2-х-клясової 4-х-комплентної школи. На допомогу земствові для будівлі школи асігновано з лишків харчового капиталу 2500 карбованців.

Допомога початковим школам. Міністерство народньої освіти асігнує що-року полтавському повітовому земству: на содержування шкіл 81,790 карб. Крім цих грошей, міністерство ще буде видавати на жалування вчителям 22 нових шкільних комплектів з 1913 року 8580 карб. на рік та на содержування 11 комплектів, одкритих земством в 1911 році,—4,290 карб.

З учительського життя.

У Верхнеднїпровську (на Катеринославщині) земські збори не згодилися дать стіпендію вчителеві земської школи Кошикові, який хотів учиться на сельсько-господарських курсах. Стіпендії йому не дали через те, що хтось з гласних сказав, що Кошик—політично-неблагонадійний.

Діяльність адміністрації.

Штраф. Редактора української газети „Сніп", помішника присяжного повіренного Біленького, харківська адміністрація оштрафувала на 500 карб.

Арешт циган. В селі Первозванці, Полтавського повіту, поліція арештувала 87 душ циган, що крали на ярмарках коні. Їх посажено в полтавську тюрму.

В земстві.

Асігновка. Волинська губернська земська управа асігнувала повітовим земським управам на боротьбу з пошестями—ковенській управі 200 карб., старокостянтинівській—600 карб. та житомірській—1000 карб.

Канівська повітова земська управа звернулась до губернської управи з проханням послати фершала для допомоги місцевому лікарському персоналові по боротьбі з пошестю дифтериту та шкарлятини, що лютують у богуславському лікарському участкові.

Предсідатель канівської повітово земської управи барон С. Е. Штейгер, виставляючи свою кандидатуру в члени Державної Думи од повноцензовиків-землевластників канівського повіту, подається в одставку з ноября цього року.

Година.

Морози. На Харьківщині почалися морози. Багато через морози пропало фруктів, кавунів та помидорів.

В Миколаїві 14 октября було 10 градусів морозу, в Одесі—6.

Сніг. Хуртовина. В Багатьох місцях на Полтавщині, Поділлі та Херсонщині випав сніг. В Кременчуці та Олександрівську 14 октября була велика хуртовина.

Випав сніг в Лозовій-Павловці, на Катеринославщині. Про 5-грядусним морозі випав глибокий сніг у Каніві.

В суді.

З Новозибкова (на Чернігівщині) наш кореспондент повідомляє, що там недавно був суд, де розбірали діло трьох хлопців—Дударова, Клипути та Боброва, яких обвинувачували за вбивство діда та баби Щербакових в селі Денисковичах. Хлопці прийшли у ночі до Щербакових та й стали допитуватись грошей. Дід та баба сказали, що грошей у них нема, але хлопці цьому не повірили та й стали їх примушувать силою сказать, де заховані гроші; старих били кілками, давили їх то що. Тоді Щербакови сказали, де заховані гроші, і хлопці забрали 165 карб. Діда й бабу злочинці після цього вбили.

Боброва засудили до каторги на 12 років, а Клипуту та Дударова—на 8 років кожного.

У Харькові судова палата розбірала справу співробітника „Нов. Вр." Кримова, який видав брошюру „Эскизы". Кримова обвинувачували за порнографію і палата оштрафувала його на 50 карб., а брошюру сконфискувала.

Нова почта. Орлівецький волосний сход, черкаського повіту та орлівецька міщанська громада постановили приговори, щоб у м. Орлівці при волості, було одчинено почтовий отділ. Нова почта має обслуговувать: м-чко Орлівець, с. Ксаверову, с. Буду-Орлівецьку та с. Теклину. До цього часу люде перелічених сел користувалася почтовим отділом в м. Городищі.

На заслання. Тальянська сельська громада, уманського повіту (на Київщині), постановила виселить з села—Петра і Тимофія Охрімчаків та Карпа Коваля. Всіх трьох схарактеризовано, як запеклих злодіїв і безнадійних хуліганів.

* * *

В смертельну мить прийди до мене,
Голівку тихо нахили;
Я передам лице натхненне
В блискучий світ до зір із мли,
Твоє лице і пишні коси
Я в дивні блиски уберу;
В твоїх вінках заграють роси
І переможуть райську гру.
Я покажу в святому мирі
Прекрасну зіроньку землі
І в ароматному ефирі
Розкрию любощі свої,
Там в небі зникне та година,
В яку розбились ми у млі;
Я покажу, що мить єдина
Окупить всі гріхи землі.
Святую вроду молодую
Оддам я світлим небесам;
Я путь для тебе приготую,
Як тихо, тихо зникну сам.
В смертельну мить прийди до мене
Голівку тихо нахили;
Я передам лице натхненне
В блискучий світ до зір із мли.

Гр. Чупринка.

До світла!

(Лист з Харькова).

Сьогодні, як завше, я прийшла з ранку до хлопячої гімназії на свою лекцію французької мови. Моїх малих учнів у прихожій не було, але в кутку стояла цього разу якась нова постать. Це був хлопчик літ 14-ти, у змазаних дьогтем чоботях і рваній шапці, але в одежі гімназиста з ясними гудзиками на старенькому мундирі і з пакунком книжок під пахвою.

„Кого онъ ожидаетъ?", звернулась я до служника.

„Онъ пришелъ учиться", відповів мені цей: „ему надо къ директору".

Тоді я не вагаючись підійшла до хлопця і заговорила з ним українською мовою:

— Ви відкіля?

— З Чернігівщини.

— Приїхали з села?

— Ні, я йшов пішки.

— Пішки?!.

— Пішки; аж 9 день йшов!

— А батько та мати у вас є?

— Батька нема; є мачуха.

— Добра, чи лиха?

— Та вона мене бити хотіла і не наздогнала...

— А хто ж вам про Харьків сказав?

— У мене в школі географія була, а в ній план був Харькова.

— Як же ви дорогу знайшли?

— Та до Сум я знав, як іти, а відтіля люде мені показали.

— А до цеї школи як зайшли?

— Та я був не сюди пійшов; брів, брів по вулиці, а далі бачу написано: „Третя гімназія"; я туди подався. Мене послали до директора. Він мені каже:—не можемо сами тебе приняти, йди до попечителя округа". Пішов я, а той мене сюди прислав...

— Звідки ж ця одежа у Вас?

— Від дядька, що в конюшні з великими вікнами.

— Якого дядька?

— Та оце заходив я в університет, бо думав, що там можна учитись, а дядько-сторож і дав мені оцей мундир.

— А де ж ви вчились?

— У двохкласовій школі.

— А це Ваші книжки?

— Мої книжки...

На нім продзвонив дзвоник, що кликав на лекції. Розмова увірвалась... Коли я вже потім вийшла з класу, хлопця не було. Але я дізналась, що живе він по вказівці Попечителя Округи в русскособранському приюті „Домъ братской дружины" і засобів до самостійного життя не має...

Прийшов у велике місто, прийшов „до світла", за наукою, і опинився на вихованню в домі таких людей, що з дитини зроблють знаряддя сліпої націоналистичної сили... Гімназія доктора Малишенко, де я побачила цю маненьку постать, може й спаралізує вплив „Братського Захисту"... Але чи не слід би українцям було б узяти під опіку се зелене, молоденьке, енергійне життя?!.. Адже ж воно загине, як що вогник, що тліє в ньому, не зробити великим світлом...

Христя Алчевська.

За кордоном.

Коло війни.

Білградський кореспондент газети „Berl n r T geblatt" запевняє, що коли балканські держави одержать перемогу над Турцією, то вимоги їхні будуть такі. Сербія хоче забрати Стару Сербію і здобути вільний вихід до Адріатичного моря коло бухти Івана Медванського або ж коло бухти Валони через сумежну з остридським озером місцевість. Болгарія хоче поширити свою теріторію в бік Македонії до Адріанополя. Місцевість між останнім містом і Костянтинополем повинна зостатись турецькою. Чорногорія вимагає для себе новобазарський санджак. Чорногорці сподіваються, що в Відні дадуть згоду на ці вимоги чорногорців. Крім того, в Цетіньє сподіваються, що вдасться поширити свою теріторію коло Скутарійського озера. Нарешті, Греція вже ясно заявила про свої вимоги: вона хоче здобути о. Крит і Епір.

Турецький уряд з великою неохотою допускає в своє військо военних кореспондентів. Спеціальний военний кореспондент „Berl. Tegbl.", який виїхав на війну пише в свою газету про важке становище в Турції военних кореспондентів. „Наше становище—пише м ж иншим він — надзвичайно скрутне. До нас ставляться неприязно. Правила, які ми мусіли підписати, роблять нас турецькими бранцями, яких посилають в турецьку головну кватирю. Коли пустять нас на передові позиції—ми й досі не знаємо. Ходить чутка, що не раніш, як після першої перемоги турків.

Тепер ми готуємось в дорогу, купуємо коней, мулів, шатра, а головне життьові припаси, бо нам заявлено, що турецький уряд не буде піклуватись про нас. Нам прийдеться, таким чином, пробути скілька місяців під дощем і снігом в шатрах, годуючись консервами. Дуже трудно знайти коней, бо всіх кращих забрано для війська.

Англійські кореспонденти, крім коней, беруть з собою і автомобілі, але вони знищаться недалеко від Костянтинополя, бо шляхи в Турції дуже лихі. Цензура над кореспондентськими звістками дуже крута".

Відомий французький публіцист Дрюмон пише в „Libre Parole": „Поділ Турції неминучий; він належить до категорії тих явищ, яким вже нічого не може стати на перешкоді".

Війна на Балканах починає впливати на грошові ринки Европи. Багато банків під впливом цеї війни збільшили учетні проценти. Наприклад, англійський державний банк збільшив вже з 4 проц. до 5 проц., французький з 3 проц. до 3½ проц.

Серед европейських стратегів викликає велике здивування, що серби без бою взяли Ускюб. Бояться, що турки готують якийсь хитрий план і хотять заманити сербів і болгарів в пастку.

Сербське і чорногорське військо вже зьєднались. Головне чорногорське військо під проводом князя Данила зьєдналось коло Скутарі з військом, яке брало Скутарі.

В Англії.

Захворів англійський премьєр міністр Асквіт і йому прийдеться певно податись в одставку через свою хворість. Сам Асквіт нічого не має проти своєї одставки. Єдине, що його вдержує від цього, це те, що трудно знайти йому на своє місце підходящого премьєра, який би міг довести до щасливого кінця ліберальні реформи кабінету Асквіта.

Діло в тому, що в кабінеті не має тепер авторітетного політичного діяча, який міг би здобути собі більшість голосів в палаті депутатів. Сер Едуард Грей не має популярности серед радикалів. Міністр фінансів Ллойд Джорж своїми фінансовими реформами нагнав такого страху на поміркованих, що його поява на чолі уряду вважалась би за образу для них. Морський міністр Черчіль ще дуже молодий для такої посади. Консерватори гадають, що, зважаючи на все це, їм вдасться скинути взагалі все ліберальне міністерство.

Переляк в Тегерані.

З Тегерана телеграфують, що персидським жандармам вдалось захопити в полон 14 верхівців Сакар-уд-Доуле. Вони признались, що збірались напасти недалеко від Тегерана на европейську почту.

Сам Салар-уд-Доуле з невеликим військом стоїть в Сауд-Жубулазі, на схід від Казвина. Очевидно він вийшов з Курдистана, сподіваючись легко пограбувати почту. На Тегеран з своїм малим військом він не піде і переляк в Тегерані стався даремно.

Вибори в Норвегії.

Вибори в Норвегії дали велику перемогу радикалам-поступовцям. Опозиційна більшість в парламенті забезпечена. Уряд зостанеться коло влади тільки до января і уступить своє місце радикальному міністерству, на чолі якого стануть бувший міністр-президент Гуннар Кнудсен і бувший міністр юстіції Кастберг, лідер робітників-демократів.

Спілка Голандії і Сполучених Американських Штатів.

Голандія веде переговори з Сполученими Штатами, щоб увійти в спілку для оборони від Японії голандських і американських колоніальних володінь—Зондських і Филипинських островів.

Балканські відгуки.

I.

Турецький селянин.

Рідко буває, щоб до турків становилися справедливо—пише один англійський збірник, присвячений сучасній Отоманській імперії,—бо мало їх знають. А, коли-б ближче придивитись до туземного селянина, котрий, близько стоючи біля самої піни цивілізації в Стамбулі; сам ще не вспів попсуватись од неї, багато видумок про нього не приймалось-би тепер так легковірно на Заході. Розуміється й турок має свої негарні прикмети, але, коли вже про них над міру часто балакають, то треба, хоч одного разу, перелічити і його гарні прикмети. Через все життя османлисів, мов золотою ниткою тягнеться віра. Непохитно виконує турецьке селянство суворі, наказані Магометом, правила в твердій надії, що за свою побожність матиме нагороду в раю. Ця віра надає турецькому селянинові ту поважність, яка нерідко дуже красить саме життя. Він ніколи не соромиться своєї віри. В установлені години знаходиш совістливих та побожних правовірних по мечетях. Тільки пробьє хвилина для молитви, як султан приймає посланця від другого володиря, то аудієнция переривається, аж доки він не закінчить свого звертання до Аллаха. Дякуючи своїй щирій вірі турецький селянин працьовитий, умірковaний та вдоволений. Воля Аллаха, що йому приходиться тяжко трудитись, щоб вирвати з ґрунту собі заробітоє, але нагорода в раю певна. Так само він запевнений, що він є краща людина, ніж його християнин сусід.

А, все-ж таки, селянин турецький дуже скромний. Пророк вимагає од мусульман охайности. Перед кожним обрядом треба, де воно тільки можливо, обмиватись. В турецькому домі, за рідкими винятками, панує надзвичайна чистота, що різко виділяє ці доми, од житла сусідніх греків та вірмен. Кухня турок вдовольнила-б навіть голландку.

Ввічливість, терпіння, послухання, мужність, ніби прирождені прикмети турків, через що досі османське військо завжде наганяло острах на ворогів, коли не перемогало їх.

Взагалі турецький простий люд на диво честний.

С. Б—ов.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. Наложен арешт на 8 ч. „Столичныхъ Откликовъ" за статтю: „Рѣчь Водовозова на избирательномъ собраніи въ Петербургѣ".

Міністерство народньої освіти визнало необхідним одкрить в 1913 році учительські інститути в Калузі, Вороніжі, Могильові, Владикавказі і Саратові.

В Саратові военно-окружний суд присудив повісити бувшого матроса

броненосця „Три святителя“ Піданова, обвинуваченого за експропріацію.

В Ризі 23 робітників завода „Саламандра“ арештовано на місяць за підбивання до забастовки.

Гімназистка 7 класа в г. Корсуні намірялась вбити начальницю гімназії Шидловську.

Ожеледь порвала телеграфні дроти на протязі ста верст кругом Ростова-на-Дону.

В Севастополі військовий авіатор Павленко, спускаючись на Історичному бульварі, зачепився аеропланом за телефонні дроти. При допомозі драбини Павленка знято.

Війна.

Здобич болгар в Кіркілісе.

СОФІЯ. Надійшли офіціяльні відомости про здобич болгар в Кіркілісе. Болгари взяли 58 гармат, з них 12 кріпостних, 2 аероплани і силу рушниць та харчових продуків. Турки тікали так швидко, що по дорозі скрізь покидали військове знаряддя і офіцерський багаж.

ВІДЕНЬ. Пройшла чутка, що під Кіркілісе болгари взяли в полон турецького морського міністра Мухтар-пашу і принця Абдул-Халіла, але чутка ця не підтверджується. Чутки ж про те, що взято в полон сина Мухтара-паші, й досі не спростовано.

Бій під Кіркілісе—найбільший бій в двадцятому віці після Мукденського.

Операції сербів.

ВІДЕНЬ. Турки покинули Ускюб без вистрілу, зоставивши гармати. Серби вступили в Ускюб з королевичем Олександром на чолі.

ВРАНЬЯ. По останнім відомостям, серби взяли під Кумановим 55 скорострільних гармат, 6 горних гармат, 16 кулеметів і силу рушниць.

В Сінаці сербське військо взяло 30 польових, 9 осадних гармат і силу рушниць. Од початку війни серби взяли коло 80 гармат.

ВІДЕНЬ. Південна сербо-болгарська колона під командою генерала Степанова після довгого бою взяла Іштиб. Тепер дорога до Кепрюлю вільна. Бій під Кумановим був дуже жорстокий. Серби мали великі втрати вбитими і раненими, бо наступати доводилось одкритою місцевістю. Вбито і ранено сербських салдатів коло 3.000 душ. Турки втеряли коло 5.000 душ.

ЛОНДОН. Сербську дипломатичну місію повідомлено, що серби взяли Куманово, Вучітрн, Гілянн і Ферезовичі.

ВІДЕНЬ. Всі дуже здивовані тим, що Ускюб здався без бою. Ускюб—головний центр вілайета Косово. Тут сходяться головні залізниці. Недалеко од Ускюба Салоники. Австрійська преса тієї думки, що, одступаючи од Ускюба, турки здійснюють якийсь хитрий план.

БЕРЛИН. Серби взяли Митровицю.

Операції греків.

АФИНИ. Турки одступили од Кіафи, коло якої три дні йшов жорстокий бій. Грецьке військо йде на Філіпіаду й Стримну.

Грецька кавалерійська бригада заняла Кошані.

ВІДЕНЬ. Грецький флот окупірував острів Тазос. Висажено десант.

Турецький флот.

ОДЕСА. З Костянтинополя повідомляють: Турецький флот в цій війні певне не буде грати ніякої ролі. Броненосці „Тургуд Рейс“ і „Мессудіе“ і крейсер „Веркі-і-Сальвет“ стоять в Золотому Розі. Підчас бомбардировки Варни турки пошкодили свої судна. Морський міністр заявив у раді міністрів, що лагодить судна будуть не менше місяця.

Останні вісти з війни.

ОДЕСА. Грецькі миноносці потопили в Егейському морі англійський пароход Джон Лео, зафрахтований турками для перевозки війська. З 2000 душ, що були на пароході, врятувались 100. Миноносці почали стріляти після того, як пароход на наказ стати не звернув ніякої уваги і йшов далі.

ВІДЕНЬ. Коло острова Крита стався бій між турецьким і грецьким флотами. Один турецький миноносець потоплено і один крейсер виведено з строю. Після цього турецький флот швидко пішов до Дарданел.

БЕРЛИН. Адріанополь горить. Бій іде, не стихаючи. Болгари взяли штурмом форти Гаварас, Суліхан і Мараш. Почались переговори про капитуляцію, якої сподіваються незабаром. Залізничу станцію „Адріанополь“ вже взято. Болгари надіються взяти в полон увесь гарнізон з головнокомандуючим Назім-пашею.

ПЕТЕРБУРГ. Велику турецьку армію скупчено на південь од Адріанополя в майже неприступній кріпості Чоталджа.

Відгуки війни.

ПЕТЕРБУРГ. Видано наказ про мобілізацію англійського флота.

Сподіваються зміни турецького кабінету. Кандидат у великі візірі—Кіаміль-паша.

Начальником Новобазарського санджака призначено сербського генерала Іовановича.

Преса про війну.

ПАРИЖ. „Треба розрубать Гордіїв узел, розділ Турції неминучий“—такий лейтмотів міркувань французької преси з приводу перемоги балканської коаліції. Формула европейського концерта—st tus quo щоб там не було—устаріла. Ніщо в світі не заставить переможців задовольнитись компромісом і згодитись тільки з реформами в Македонії. Безглуздо думати, що турки ще можуть перемогти.

ВІДЕНЬ. „Reichpost“ заявляє: stants quo умерло. Ніяка дипломатія вже не воскресить його. Кров—це саме найдорожче, що може пожертвувати держава, і перед цією жертвою всі схиляють голови. Австрія довго жертвувала для status quo. Розгром Турції дозволить Австрії одкинути цього европейського фетиша.

ПЕТЕРБУРГ. Рославлев в „Пет. Вѣд.“ пише: „Турків перемагають через ті ж причини, через які перемагали й нас: за халатність, за лінощі, за всі гаяжі режиму. Розбита не турецька армія, а турецький режім. Розбито політичних блудодіїв, що грають на два фронти. Розбито політичний шантаж, який, оповіщавши в Турції гражданственність, надів кайдани на завойовані народи. Турецькі октябристи по рабському копіювали поводіння наших. Ось через що в ухах столичанців має бренити вірш з „Пікової дами“ „Сьогодня я, а завтра ти“.

Література, наука, уміліcть і техніка.

= Вийшло 13 ч. „Рідного Краю“. Зміст: Вибори на Україні до Державної Думи. Поетові перли, посвята С. Твердохлібові, — вірші Кочубеївни. Полтавське свято „Білої квітки“. Із шпаргалів безробітного інтелігента—оповідання Одного. Вірш—К. Різниченка. Та погляньте ж бо!—із життя на Україні, Петра Оправхати. Новітня українська музична етнографія—Тимоша Борейка. Прохання українською мовою. Добра порадниця—гумореска Хведора Никипольчука. Спілки й господарство.

Малюнки: Полтавці коло памятника Котляревського, в день свята Білої квітки. Краєвид—Юхима Михайлова.

При цьому числі „Рідного Краю“ посилається 7 ч. „Мол. Україна“ за іюль 1912 р.

Зміст: Аркаша—оповідання В. Т. Т. Покута—віршик О. П. Будь милосердний та обачний!—арабська казка, переказала Олена Пчілка. Світознання: Коти наські, Бабусі. Наші безсловесні друзі—оповідка Наталки-Полтавки. Сміховинка. (Циганова кобила). Віршик-загадка.

Малюнки: Котик-ласун і инші.

Театр і музика.

— **Український театр.** Сьогодня в театрі М. К. Садовського йде ком. Карпенка-Карого „Хазяїн“ з участю Садовського в ролі Пузиря.

— **Городський театр.** Сьогодня йде оп. „Риголетто“ і балет „Привалъ кавалеріи“.

— **Театр „Соловцовъ“.** Сьогодня третя вистава нової пьеси С. Найденова „Романъ тети Ани“.

За український університет.

До привітань українському парламентському союзові у Відні з приводу його боротьби за український університет у Львові прилучають свої голоси студенти українці харьківського ветеринарного інституту.

(*27 підписів*)

Од редакції: Підписів під цим привітанням можна було назбірати серед студентів харьк. ветер. інституту багато більше, але, як сповіщає нас ініціатор привітного листа, збірання підписів довелося припинити після доносу інститутському начальству студента—*поляка*.

ДОПИСИ.

(*Од власних кореспондентів*).

М. ЛАДИЖИН, гайсинського повіту (на Поділлі). *Сніг*. 10-го октября був дуже холодний вечір, віяв великий вітер. Цей вітер був цілу ніч, а вдосвіта 11-го октября почав іти сніг, почалася заверюха. Сніг йшов цілу добу. Навіяло його поколіна. Зосталося невикопаними багато буряків, а в де-яких селян не викопана барабоня, не зібрані кукуруза і капуста. Багато селян ще не орали на зяб і не сіяли озимини. Вся надія на те, що цей сніг ще зійде. Багато цукроварень пізно почали роботу цей рік, через те, що нема буряків. Де-які цукроварні через це саме, поробивши тижнів, два стали.

—

С. МАЛА ПЕРЕЩЕПИНА (на Полтавщині). *Крадіжка і собака-сищик*. Нещодавно у нас на селі злодії обікрали хату незаможньої вдови К. Прорвавши уночі покрівлю на хаті, злодії залізли на горище, звідтіля спустилися в сіни, а з сіней пішли в холодну хату, в якій ніхто не жив, а тільки переховувалось всяке добро. Злодії, розламавши скриню, забрали звідтіль одіж, полотно та не зоставили й грошей, котрі вдова берегла вже мабуть років пять після смерти свого чоловіка. Гроші були загорнуті в нитки та шматки матерії; всього було карбованців коло 35. Як не плакала, як не побивалась вдова, ніщо не вернулось і злодіїв не розшукано. Аж ось коло цеї справи заходилась поліція; з Костянтинограда привезли собаку-сищика, котра й показала на двох людей. Спершу вона по слідах накинулась на сусіду цеї вдови, заможнього господаря. Чоловік цей всіма знаний, як чесна і добра людина, бо часто й густо стає в помочі бідноті.

Потім того, собака ще вказала на 15-ти-літнього хлопця другого сусіда, але й тут не було причини.

Одначе, стражник його добре побив, допитуючи, чи не він часом обікрав. І не зважаючи на все це, так нічого й не викрилось.

Коли знов проти 27 сентября обікрадено аж двох селян хліборобів: вкрадено троє коней, ціною кожна коняка не менше 180 карб. Не забули і на цей раз собаки-нишпорки, котра тепер уже вказала зовсім инакше.

Обнюхавши кинутий злодієм хліб, собака пішла спершу на дорогу, а потім того стала по тинах лазити. На це диво понасходилось людей душ 100. І ось усих цих людей собака повела до одної хати, в котрій живе чоловік, що недавно звідкілясь переїхав жити до нашого села. Походивши по хаті скрізь, собака полізла через вікно на двір. І цим дала привід догадуватись, що злодій тікав не в двері, а в вікно. І тут же виявилось, що цей невідомий чоловік прибув сюди тижнів два тому під догляд поліції за крадіжку, а в цю саму ніч він зник десь так, що й жінка не знає, де він є.

Листування редакції.

Передплати № 5008. В київський комерційний інститут особ, які скінчили тільки вчительські семинарії не приймають.

Таких курсів у Київі нема.

Справочний отдїл.

Календарні відомості. Вівторок, 16-го Октября. Мч. Лонгина сотника.
Сх. сон. 6 год. 44 хв., зах. сон. 4 год. 44 хв.

Редактор В. Яновський.
Видавець Є. Чикаленко.

СИРОЛИНЪ „РОШЪ“
з надією допомогає при застарілому кашлеві, катарах дихальних органів, коклюші, і задишці
СІРОЛИН „РОШЪ“
діючий дезінфецірующе, викликає апетіт, помогає перетравленню їжі й виділенню харкотиння.
Продається по всіх аптеках й аптечн. магазинах.
Вимагайте неодмінно Сіролин „РОШЪ“ в брігінал. фабричн. упаковці.

Оповістки.

КВАТИРІ
Готель „Україна“ віддає в найми КІМНАТИ по міс. і на добу, в дорого. Бульв-Кудр., 34

ПРАЦЯ
СЛУЖИВ 8 рок. конторщ. та пом. бух. на мельн. шукаю праці. Адреса Фундуклеївська д. 74, кв. 7. А. Р. 5-541-5

Швачка-українка Шукає роботи. Шиє не дорого жіноче українське убрання. Ново Жилянська, 2, кв. М. Ф. Гржива. 8 559-1

Ротний фершал Шукає підходящої праці. Адреса: Київ, почт. ящ. № 185, для № 4042 1-558-1

ВСЯКІ
Видавництво „ВІК“
НОВІ КНИЖКИ
1) Б. Грінченко:
На безпросвітномъ пути.
ОБЪ УКРАИНСКОЙ ШКОЛѢ
3-е изданіе. Ц. 25 к.
2. С. Буда.
За український університет.
Ц. 10 коп. Продаються по українських книгарнях

ВОДЕСІ
передплачувати можна „РАДУ“, на таких-же умовах як і в конторі газети, в українській книгарні „ДІЛО“, Преображенська № 11. Там-же продається „Рада“ і окремими номерами.

Бережіть здоров'я!
Носіть новстяники з чистої самородної. пояркової вовни дуже гарні, міцні і дуже теплі. Необхідно кожному для зіми. Вис. накл. пл. Чоловічі—2 руб., жіночі—1 руб., Дитячі—1 р. пересилка 35коп., до Сібіру—65 коп Адреса: „Русское Производство“, Владосток,—13. 3 528 3

ДИТЯЧІ КОСТЮМИ, ПАЛЬТА, БРИЛІ, ШАПКИ
Жіночі в'язані сачки,
шапки, панчохи й инш.
ДЛЯ ОХОТНИКІВ КУРТКИ,
кальсони, шкарпетки й инш.
У ВЕЛИКОМУ ВИБОРІ
В МАГАЗИНІ
Чешсько-російської механичної в'язальні
Г. В. АНДРЛЕ
Київ, В.-Васильківська № 10.
Prix fixe. 00-516-8

ДИТЯЧІ
пальта, вбрання, спідниці, капори.
С.-ПЕТЕРБУРЗЬКА фабрика білизни та краваток
Р. М. ГЕРШМАН
Прорізна 2, тел. 282.
Приймаються замовлення, переробка та мічення білизни. Ціни цілком справедливі, без торгу. 2 492-2

Видавництво
„Театральна Бібліотека“
(Жилянська вул № 31 кв. 13).
Продаються цензуровані примірники нових п'єс:
1) „Мазепа“ траг. 5 д. Ю. Словацького ц. 3 р.
2) „Мед каштелянський“ ком. 5 д, Крашевського . . . . . ц. 3 р.
3) „Вітрогон“ ком. 4 д. Грицинського . ц. 2 р.
4) „Брат на брата“ др. 5 д. Грицинського . . . . . ц. 2 р.
5) „Шибайголова“ др. 4 д. Грицинського ц. 2 р
6) „Чортова влада“ др. 4 д. Грицинського ц. 2 р.
7) „Маковеї“ траг. 5 д. Людвига . . . ц. 2 р.
8) „Мирелє Ефрос“ др. 4 д. Гордіна . . ц. 2 р.
9) „Сатана“ др. 4 д. Гордіна . . . . . ц. 2 р.
10) „Gaudeamus (Гавдеамус) п. 4 д. Андреєва . . . . . ц. 2 р.
11) „З лиха та горя скувалась доля“ др. 3 д. Ді-Джакомо . . . . . ц. 2 р.
12) „В городі“ п. 4 д. Юшкевича . . . ц. 2 р.
Всі п'єси висилаються негайно з накладною платою. Пересилка дурно. 7-514-

ІСТНУЮЧІ
Під особливим піклуванням Найсвятішого Синоду і в завідуванні Міністр. Внутр. Справ і Затвер. Головн. Дирекц. Імперат. Російськ. Музичн. т-ва та Придворної Співочої капели.
ЄДИНІ на ПІВДНІ РОСІЇ ОДЕСЬКІ РЕГЕНТСЬКІ КУРСИ
Церковного співу з правами для учнів. Курс 3-х річний, для особ обох полів. По скінченню Курсів видаються атестати й діпломи, які дають право на помішника класного наставника з правом одержувати чини й на преподавання співу й музики в усіх шкільних інституціях Російської Держави. При курсах є Симфонична капела, яка співає в церкві, де учні мають практику навчатись орудовати хором й знайомитись, як з церковною так і світською найновішою літературою.
Директор курсів Свободний художник Н. Ф. Марценко.
3-544-3 Одеса, Новосельська, 92.

Приймається передплата
на 1912—1913 шкільний рік
на український педагогичний журнал
„СВІТЛО“
третій рік видання.
Журнал призначається для сем'ї і школи і виходить раз на місяць (всього 9 книжок, кожна розм. од 4 до 6 аркушів) по такій програмі:
1) Статті що до теорії виховання і народньої освіти. 2) Ознайомлення з усякими питаннями виховання і практична пристосування їх до шкільного й семейного життя. 3) Значіння художнього розвитку в справі виховання і освіти. 4) Сьогочасне становище народньої освіти, школи і народнього учительства на Україні. 5) Хроніка діяльности всяких просвітніх, педагогичних і наукових товариств. 6) Огляди педагогичних російських і закордонних журналів. 7) Твори красного письменства. 8) Бібліографія.
В журналі „Світло“ за перший й другий рік взяли участь своїми писаннями такі співробітники: Х. Алчевська, Батько, С. Бердяєв, Біл-кий, Ан. Василько, С. Васильченко, С. Волох, П. Воронін, М. Грінченко (Загірня), Я. З—кевич, Дніпрова Чайка, Д. Дорошенко, С. Єфремов, Д. З. Бір, Т. Згоральський, П. Капельгорський, Н. Кибальчич, А. Курилас, В. Куц, Людомир П., Гр. Михайлець, З. Мірна, Он. Мусієнко, Гр. Наш, Гр. Неборак, М. Невада, К. Оберучев, Ол. Он-ко, О. Она. Сергій Павленко, П. Понятенко, В. Поточний, Педагог, Д. Пісочинець, Провінціял, Я. Савченко, Гр. Сьогобочий, М. Рубакин, Ол. Русов, С. Русова, Ю. Сірий, Ю. Стрижавський, С. Сірополко, Слюсар, В. Спілка, Ів. Стешенко, Я. Стороженко, М. Ткаченко, П. Є. Т-ро, С. Титаренко, Ф. Тусін, Є. Чарнолуська, Чепелянський, Я. Чепіга С. Черкасенко, Л. Чуйкий, Св. К. Шар—кий, С. Шелухін, С. Шохор-Троцький
Журнал „Світло“ виходить з сентября.
Передплата на рік 4 карб. На пів року 2 карб. 50 коп.
За кордон 5 карб.
Передплата приймається в конторі „СВІТЛА“, у Київі, В.-Володимирська 93
Передплачувати „Світло“ можна ще у Київі: 1) в Українській книгарні, Безаківськ. 8 2) в книгарні Л.-Н. Вістника, В.-Володимирська 23. 3) в Крамниці „Час“ Вел. Волод. 53, в Харькові, в Українській книгарні, Рибна 25, в Полтаві, в „Українській книгарні“ Петровська ул., будинок Ворожейкина, поруч з Европейським готелем: в Одесі: в книгарні „Діло“ Преображенська, 11, ріг Лисаветинської, в Катеринодарі, Красна ул. Книгарня Запорожця.
Редактор-Видавець Л. ШЕРСТЮК.

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.